

TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ PERSONEL KANUNU¹

MADDE 8 (Subay ve Astsubayların Emeklilik İşlemleri hk.) AÇIKLAMASI

-Bölüm 1- (Genel Açıklama ve isteğe bağlı emeklilik)²

Hazırlayan:

Avukat Orhan ÇELEN-ANKARA

Kanun No : 926
Kabul Tarihi : 27 TEMMUZ 1967
Yayımlandığı R. Gazete : 10 Ağustos 1967 - Sayı: 12670
Yayımlandığı Düstur : 5. T. Düstur, C. 6 - s. 2352

BİRİNCİ KISIM

Genel Esaslar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Genel Haklar

III – Emeklilik:³

Madde 8 – Subayların ve astsubayların özel kanununda yazılı belli şartlar içinde emeklilik hakları vardır.⁴

¹ (a). 7.7.1971 tarihli ve 1424 sayılı Kanunun 46 ncı maddesine ek geçici madde ile bu Kanun ve değişikliklerinde yer alan “kademe terfii” deyimini “kademe ilerlemesi”, “yeterlik grupları” deyimini “yeterlik derecesi”; “Layn” sınıfı “Deniz” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(b). 18.3.1986 tarih ve 3269 sayılı Kanunun 21 inci maddesi ile bu Kanunda geçen “uzman çavuş” ibaresi “uzman erbaş” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

² Bu çalışmanın uzunluğu dikkate alınarak iki bölüm halinde yayınlanmasını uygun görmekteyim. Bu bölümde sadece genel açıklama ve isteğe bağlı emeklilik anlatılacaktır.

³ 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı KHK'nin 25 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “Subayların, astsubayların ve askeri öğrencilerin” ibaresi “Subayların ve astsubayların” şeklinde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

⁴ 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı KHK'nin 25 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “Subayların, astsubayların ve askeri öğrencilerin” ibaresi “Subayların ve astsubayların” şeklinde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 9/11/2016 tarihli ve 6756 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

(Ek: 3/7/1975 - 1923/3 md.) Şu kadar ki subay ve astsubaylar bu kanunda belirtilen yükümlülük sürelerini tamamlamadıkça emekliliklerini isteyemezler.

(Ek: 26/3/1982-2642/2 md.; Değişik son fıkra: 24/4/2008-5758/1 md.) Emeklilik hakkını kazananlar, emekliliklerini Ocak, Şubat, Temmuz veya Ağustos ayları içinde isteyebilir. Bu aylar dışındaki emeklilik istemleri ancak, ilgili kuvvet komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanının hizmet gerekleri itibarıyla uygun görmesi halinde kabul edilebilir.

NOT:

Emeklilikle ilgili olarak bkz: 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu - (MY 56-3) Türk Silahlı kuvvetlerinden Emekliye Ayrılacaklara Yapılacak Törenler Yönergesi hükümlerine bkz. - Subay ve astsubayların Yükümlülükleri: Per.K. 112 ve devamına bkz. - Uzman jandarmalar 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile ilgilendirilirler ve bu Kanunun 32 inci madde (a) fıkrasında belirtilen fiili hizmet süresi zammından yararlanırlar: 3466 sayılı Uz.J.K. 26 - Uzman jandarmaların hizmet süreleri, giyimi kuşam, beslenme usulleri ve diğer özlük hakları.. özel kanunlarında gösterildiği gibidir: JTGYK. 22 - Uzman erbaşların T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilecekleri: Uz. Erbaş K. 5 - Uzman erbaşların fiili hizmet süresi zammı için bkz: Uz. Erbaş K. 17 – Sözleşmeli er adayları ile sözleşmeli erbaş ve erler; ön sözleşme yapılması ile birlikte 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılır: 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu md 7/1 - Sözleşmeli subaylardan rütbe yaş haddini dolduranlar hakkında 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.: 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay Ve Astsubaylar Hakkında Kanun Md. 6/1 - sözleşmeli astsubaylardan rütbe yaş haddini dolduranlar hakkında 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.: 4678 SK md 10/1 - Sözleşmeli subay ve astsubayların, yurt içi veya yurt dışı öğrenimler ile yurt dışı sürekli görevler ve aylıksız izinler nedeniyle uzatılan sözleşme süreleri, 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda rütbeleri itibarıyla belirtilen yaş haddini geçemez: 4678 SK md 12/8 - Emekli Sandığı ve Ordu Yardımlaşma Kurumu ile ilgilendirme (Sözleşmeli subay ve astsubay adayları ile sözleşmeli subay ve astsubaylar; ön sözleşme yapılması ile birlikte 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun ile ilgilendirilirler ve bu Kanunun muvazzaf subaylara ve astsubaylara tanıdığı bütün haklardan

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 15.01.2021 ANKARA

aynen faydalandırılırlar. Ancak, sözleşmeli subay ve astsubay adaylarının fakülte veya yüksekokullarda geçen süreleri, adaylık süresince borçlandırılmaz. Sözleşmeli subaylar ve astsubaylar, aynı zamanda Ordu Yardımlaşma Kurumunun daimî üyesidirler.) : 4678 SK md. 17 - Türk Silahlı Kuvvetlerinden 31.12.1984 tarihi ile 3.7.1992 tarihleri arasında emekli, adi malüllük veya vazife malüllüğü aylığına müstehak olarak ayrılan astsubaylar ile bunlardan dolayı kendilerine dul ve yetim aylığı bağlananların emekli aylıkları, bu Kanunun ek 25 inci maddesinde öngörülen şartları haiz olmak kaydıyla, aylık almakta oldukları gösterge rakamından az olmamak üzere 1 inci derecenin gösterge rakamlarına yükseltilir. Ancak, bunlara geçmişe yönelik aylık ve ikramiye farkı ödenmez.: Per.K. Ek Geç. md. 73 - Sözleşmeli subay ve astsubaylardan emeklilik hakkını kazananlar ile muvazzaf subay veya astsubaylığa geçirilenlere tazminat ödenmez. Bunlar hakkında 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Emeklilik hakkını kazanmadan Türk Silâhlı Kuvvetlerinden ayrılanların başka sosyal güvenlik kurumlarına tâbi olarak geçen hizmetleri, 24.5.1983 tarihli ve 2829 sayılı Kanun hükümlerine göre birleştirilir./Emekli maaşı bağlanması için gerekli hizmet sürelerini tamamlayanlara 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun esaslarına göre ikramiye verilir ve aylık bağlanır. Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi gereğince ödenen tazminata ilişkin süreler, emekli ikramiyesinin hesaplanmasında esas alınan süreden düşülür. Hizmet sürelerinin hesabında 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun 32 nci ve 36 ncı madde hükümleri de dikkate alınır.: 4678 sayılı Söz. Sb. ve Astsb.K. 18/1-b.2.fıkra)

GENEL AÇIKLAMA:

Madde ile; subay ve astsubayların emeklilik hakkının bu Kanunla tescil ve teyid edilmektedir. Maddenin 1 inci fıkrası, subayların ve astsubayların özel kanununda yazılı belli şartlar içinde emeklilik haklarının olduğunu vurgulamaktadır.

Sosyal güvenlik; toplumun bireyleri içinde bir ayrıma gitmeksizin, tamamının ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını temine matuf olmak üzere, bugünlerini ve geleceklerini güvence altına almayı ve hastalık, kaza, analık, yaşlılık, sakatlık, işsizlik, ölüm ve çocuk yetiştirme gibi durumlarda meydana gelebilecek gider artışlarını ya da gelir kayıplarını karşılamayı amaçlayarak kişilerin güvenliklerinin sağlandığı bir sistemler bütünüdür.⁵

⁵ İsmail Hakkı Kaderli, "Sosyal Güvenlik Kavramı ve Çalışma Mevzuatı ", Eğitim Yayınları, Antalya 1998, s.190 (Elkatmış, Muhammed, Bireysel emeklilik sistemi, Y.Lisans Tezi, 2012, Atatürk Üniversitesi SBE. s.3'den naklen)

Emeklilik, kişinin hayat içerisindeki önemli değişim dönemlerinden biridir. Emekli olan kişi öncelikle gelir kaybına uğrayacak, bunun yanında sosyal rol ve yetkileri de değişecektir. İşte emeklilikle birlikte karşılaşılan bu kayıplara uyum sağlayamayan bireyler, değersiz, yalnız, boşlukta vb. hislere maruz kalabilirler. Hayatlarının geri kalanını planlamakta güçlük çekebilirler. Ancak emeklilikle birlikte ortaya çıkan bu duygular tanınıp yeni duruma adapte olunduğunda, emeklilik bu personelin kişisel gelişimini ve hayata yeni bir bakış açısı getirebilmesini temin edecektir. Esasen emeklilerimizin, emeklilik haklarını en iyi şekilde kullanabilmeleri, sosyal devletin önde gelen görevleri arasındadır.⁶ Kamusal emeklilik olarak adlandırılan ve çalışanların işbirliğinin zorunlu olduğu, devletin yönetimi ve denetimi altında faaliyet icra eden ilk basamak sosyal sigorta kurumları, ülkemizde de emeklilik sisteminin zorunlu birinci ayağını teşkil etmektedir.

Günümüzde çoğu gelişmiş ülkede, insanların ilerleyen yaşlarda işgücünün dışında kalmalarından dolayı mağduriyete uğramamaları için sosyal güvenlik sistemleri geliştirilmiş, çalışanlara emeklilik hakkı tanınmıştır.

Emekli aylıkları çalışanlardan kesilen primlerle karşılanabildiği gibi tamamı veya bir kısmı devlet tarafından da karşılanabilir. Ülkemizde de devlet, sosyal devlet olmanın doğal sonucu olarak 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve diğer bir takım mevzuat düzenlemeleriyle kendi birinci ayak sosyal güvenlik sistemini kurmuştur.

II – KAMU GÖREVLİLERİNİN EMEKLİLİK HAKLARI:

1. Genel Olarak:

5510 sayılı K.nun 61 inci maddesinin 1. fıkrası; 5510 SK.nun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının; (a) ve (c) bentleri gereğince sigortalı sayılan kişilerin sigortalı veya isteğe bağlı sigortalı olarak tescil edildikleri tarihten itibaren genel sağlık sigortalısı sayılacağı ve ayrıca bir bildirim gerek olmaksızın tescil edilmiş olacağını öngörmüştür.

⁶ Bkz: TC Sosyal Güvenlik Kurumu, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/emekli/emeklilik_kavrami, S. Erişim T: 12.1.2021

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 15.01.2021 ANKARA

2008 yılı Ekim ayı başından sonra Türk Silahlı Kuvvetlerine katılan subay ve astsubaylar (ile dul ve yetimleri) hakkında da, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uygulanacaktır.⁷ Yani, bunlar hakkında, 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu hükümleri değil, 5510 sayılı Kanun hükümleri tatbik olunacaktır.

14.10.2008 tarihi ve öncesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde vazife alarak iştirakçi sıfatını kazananların ise, haklarında 5434 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması, dolayısıyla emeklilik statüsünde de bu Kanun hükümleri çerçevesinde işlem tesis edilmesi gerekmektedir(Bkz. 5510 SK. Geçici 4 md). Buna göre, 1 Ekim 2008 tarihinden önce subay ve astsubay nasbedilenler 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu ile ilgilendirilmişken, bu tarihten sonra subay ve astsubay nasbedilenler 5510 sayılı K. kapsamına girmişlerdir.

Harp okulları ile fakülte ve yüksek okullarda, Millî Savunma Bakanlığı hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken askerî öğrenci olanlar ile astsubay meslek yüksek okulları ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tâbi tutulan adayların sosyal güvenlik hakları (emeklilik) da, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4/1.d maddesi ile düzenlenmiştir.

Keza, Askerlik hizmetlerini er ve erbaş olarak yapmakta olanlar askere sevk tarihi ile terhis tarihi arasında, yedek subay öğrencileri ve adayları askere sevk tarihi ile yedek subay nasıp tarihi arasında, yedek astsubay öğrencileri ve adayları askere sevk tarihi ile yedek astsubay nasıp tarihi arasında, genel sağlık sigortalısı olmayan yedek personelden seferberlik tatbikatları veya eğitimleri maksadıyla silah altına alınanlar tatbikat ve eğitim sevk tarihi ile terhis tarihi arasında, askerî öğrenci adayları ile

⁷ 5510 sayılı Kanununun 4. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine tabi olarak görev yapanlar yönünden Kanunun yürürlük tarihi; Ekim 2008 ayında aylıklarını her ayın 15'inde alan sigortalılar için 15.10.2008, her ayın 1'inde alan sigortalılar için ise 01.10.2008 olarak uygulanmaktadır. Aynı kanunun geçici 4. maddesi ise, bu Kanunda aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde; 5434 sayılı Kanuna tabi çalışmakta iken, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına alınanlar ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olarak çalışmış olup, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tabi olarak yeniden çalışmaya başlayanlar ile bunların dul ve yetimleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı öngörülmüştür.

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi öğrenci adayları ise intibak eğitimine başladıkları tarih ile yemin ettikleri tarih arasında primleri ilgili kamu idaresi tarafından karşılanmak suretiyle genel sağlık sigortalısı sayılır. Bu sürenin hesabında, mevzuatı uyarınca askerlik hizmet süresinden sayılmayan haller (disiplin kurulları tarafından verilen cezalar ve sağlık sebepleri hariç) dikkate alınmaz. Bu kapsamda genel sağlık sigortalısı sayıldıkları sürece bu maddenin diğer fıkraları kapsamında genel sağlık sigortalısı ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi sayılmazlar.: Bkz. 5510 SK. md 60/12

2. 5434 SK.na tabi olan kamu görevlilerinin emeklilik işlemleri:

Yukarıda da ifade edildiği üzere, 1/10/2008 tarihinden önce kamu görevine katılanlar, 5434 sayılı Kanuna göre iştirakçi⁸ sayılmaktadır. Bunlara emekli aylığı bağlanacak halleri ise istekle emeklilik ve re'sen emeklilik olarak ikiye ayırabiliriz. İstekle emeklilik kişilerin mülga 5434 sayılı Kanunda belirtilen hizmet ve yaş şartlarını bir arada yerine getirmesi sonucu elde edilen bir haktır. 08 Eylül 1999 tarihinden önce 5434 sayılı Kanuna tabi iştirakçi olarak hizmet süresi bulunanlar kadın 20, erkek 25 hizmet yıllarını tamamlamaları ve kademeli geçiş sürecinde tabi oldukları yaşları doldurmaları halinde, 08 Eylül 1999 tarihinden sonra 5434 sayılı Kanuna tabi iştirakçi olarak göreve başlayanlardan Kadın için 58, erkek için ise 60 yaşını doldurmaları ve her ikisinin de hizmet sürelerinin 25 yıl ve daha fazla olması halinde, emekli aylığına hak kazanabilmekte ve istekleri üzerine emekli aylığı bağlanabilmektedir. Ayrıca, iştirakçilerden 15 yıl fiili hizmet müddeti bulunanlar 61 yaşlarını doldurduklarında istekleri halinde kendilerine emekli aylığı bağlanabilecektir. Re'sen emeklilik ise kişilerin istemleri dışında Kanunda yer alan şartların varlığı nedeniyle kurumlarınca yapılan emeklilik işlemidir.

İştirakçilerden 5434 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesi gereğince haklarında yaş haddi hükümleri uygulanacak olanlar kurumlarınca re'sen emekliye sevk edildiklerinde

⁸ Mülga 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununa tabi olanlar 5510 sayılı Kanundaki gibi "sigortalı" olarak değil, "iştirakçi" olarak ifade edilmektedir.

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 15.01.2021 ANKARA

fiili hizmet süreleri 15 yılı doldurmuş olmak kaydıyla kendilerine emekli aylığı bağlanacaktır. Keza iştirakçiler sicilleri nedeniyle de re'sen emekliliğe sevk edilebilirler.

Ancak subay ve astsubayların emeklilik hakkını elde edebilmeleri için öncelikle Per.K.nun 112 vd. yer alan maddelerinde düzenlenen yükümlülük sürelerini tamamlamış olmaları gerekir.

9000 prim ödeme gün sayısı koşulunun oluştuğu tarihlere göre emeklilik yaş hadleri şöyledir:⁹

İlgili Kanun	Kamu Görevlileri 4-(c) Sigortalıları İçin 9000 Prim Ödeme Gün Sayısı Koşulunun Oluştuğu Tarih	Tahsis Talep Tarihinde Gerekli En Az		
		Yaş		Prim Ödeme Gün Sayısı
		Kadın	Erkek	
5510	01.05.2008 - 31.12.2035	58	60	9000
	01.01.2036 - 31.12.2037	59	61	9000
	01.01.2038 - 31.12.2039	60	62	9000
	01.01.2040 - 31.12.2041	61	63	9000
	01.01.2042 - 31.12.2043	62	64	9000
	01.01.2044 - 31.12.2045	63	65	9000
	01.01.2046 - 31.12.2047	64	65	9000
	01.01.2048	65	65	9000

⁹ Bkz: TC Sosyal Güvenlik Kurumu, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/emekli/yaslilik/ayligi/4c_ve_istirakcilik/4c_kamu, S. Erişim T: 12.1.2021

3. 5510 sayılı Kanuna tabi kamu görevlilerinin emeklilik işlemleri:

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 2008 yılında kabul edilirken, 5434 sayılı K.da yer alan ve kadınlarda 58, erkeklerde 60 olan emeklilik yaşı korunmakla birlikte kademeli olarak artırılarak 2048 yılında kadın ve erkeklerde 65'e çıkartıldı. Genel kural olarak, 5510 sayılı Kanuna tabi olan kamu görevlileri, 2036 yılına kadar kadın için 58, erkek için 60 yaşını doldurmak ve 9000 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla; 2036 yılından sonra ise 9000 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödeme gün sayısı koşulunun yerine getirilmesi halinde ise, gün koşulunun yerine getirildiği tarih aralığındaki yaş hadleri esas alınarak yaşlılık aylığına hak kazanmaktadır. Böylelikle 2048 yılından itibaren yaşlılık aylığına hak kazanma yaşı kadın ve erkek için 65 olacaktır.

Ayrıca yaşlılık veya emekli aylığı bağlanmasında bazı istisnalar da getirilmiştir. Şöyle ki; kadın için 58, erkek için 60 yaş ile 2036 yılından sonrası için getirilen kademeli yaş hadlerine 65 yaşını geçmemek üzere 3 yıl eklenmesi durumunda, 5400 prim ödeme gün sayısı üzerinden de yaşlılık aylığı bağlanabilecektir.¹⁰

III- SUBAY VE ASTSUBAYLAR HAKKINDAKİ EMEKLİLİK DÜZENLEMESİ:

Daha önce de açıkladığımız üzere genel olarak; 5434 sayılı K.da yer alan ve kadınlarda 58, erkeklerde 60 olan emeklilik yaşı, 5510 sayılı Kanun ile korunmakla birlikte kademeli olarak artırılarak 2048 yılında kadın ve erkeklerde 65'e çıkarılmıştır. 5510 sayılı Kanuna tabi olanlar, 2036 yılına kadar kadın için 58, erkek için 60 yaşını doldurmak ve 9000 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla; 2036 yılından sonra ise 9000 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödeme gün sayısı koşulunun yerine getirilmesi halinde ise, gün koşulunun yerine getirildiği tarih aralığındaki yaş hadleri esas alınarak yaşlılık aylığına hak kazanmaktadır.

Ancak subay ve astsubayların tabi oldukları emeklilik hükümleri, 5434 ve 5510 sayılı Kanunlar ile diğer kamu görevlilerine göre bazı farklılık oluşturmaktadır. Bu

¹⁰ Bkz: TC Sosyal Güvenlik Kurumu, A.e.

durum, 926 sayılı TSK. Personel Kanununun öngördüğü bir takım özel durumlardan kaynaklanmaktadır. Bu sebeple subay ve astsubayların emeklilik işlemlerini bu özel durumlara göre ayrı ayrı ele almak gereklidir.

1.KENDİ İSTEĞİ İLE EMEKLİLİK:

Bir kimsenin ilgili mevzuatın öngördüğü yeterli yaş ve hizmet süresini tamamlamasını müteakip, kendi arzusu ile emekliliğini talep etmesidir. Askeri personelin kendi isteği ile emekliye ayrılması için, usulüne uygun bir dilekçeyle müracaatı gereklidir. Aksi halde bu talebin işleme konulamayacağı açıktır. İdare yasanın aradığı şartları taşıyan kamu görevlilerinin emeklilik taleplerini kabul etmek zorundadır.

Subay ve astsubaylarda, yeterli yaş ve hizmet süresini tamamlamasını müteakip, kendi arzusu ile emekliliğini talep edebilir.

Danıştay, personelin emekli olmak isteğini belirttiği dilekçe tarihi itibariyle emekliye sevki gerektiğine¹¹; emeklilik onay tarihinden önce bu isteğinden vazgeçebileceğine¹²; kendi talebi üzerine usulüne uygun olarak yapılan emeklilik işleminin idarece geri alınmasının mümkün olmadığına¹³ karar vermiştir.¹⁴

Anayasa değişikliğiyle halen kaldırılmış olan Askeri Yüksek İdare Mahkemesi bir kararında; Davacının 15.3.1971 tarihli emeklilik isteme dilekçesinden hemen dört gün sonra 19.3.1971 tarihinde isteğinden vazgeçmesine rağmen yapılan emeklilik işleminin iptali konusunda açılan davanın; emeklilik onayı çıkmadan davacının ikinci dilekçesinin nazara alınması gerekirken birinci dilekçeye itibar edilmesi, serbest iradenin idarenin isteğine uygun bir şekilde tecezzisi mahiyetinde bulunmadığından ve kamu yararı bahse konu olamayacağından emeklilik onay işleminin iptaline.. karar vermiştir.¹⁵

¹¹ Danıştay Onuncu Dairesi, E. 1990/2448, K. 1991/2098, T. 03.06.1991, DD. 84-85, s. 737-738. (Arisoyhukuk.net'den naklen; Askerî Personelin Tabi Olduğu Emeklilik Çeşitleri, <https://arisoyhukuk.net/hukuk/2019/07/22/askeri-personelin-tabi-oldugu-emeklilik-cesitleri/>, S. Erişim T: 12.1.2021)

¹² Danıştay Onuncu Dairesi, E. 1991/3906, K. 1993/1760, T. 03.05.1993, DD. 88, s. 473-475. Aynı yönde bkz. Danıştay Onuncu Dairesi, E. 1993/5277, K. 1995/2533, T. 18.5.1995, DD. 91, s. 1050-1051. (Arisoyhukuk.net; A.g.e.'den naklen)

¹³ Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu, E. 1968/9, K. 1972/1, T. 8.1.1972, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararları II, S. 144, Ankara 1984, s. 184. (Arisoyhukuk.net; A.g.e.'den naklen)

¹⁴ Arisoyhukuk.net; A.g.e.,

¹⁵ AYİM.2.D., 1973, E.70, K.313; Benzer mahiyette AYİM.2.D., 5.7.1973, E.424, K.234;

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 15.01.2021 ANKARA

Personelin vazgeçme isteminin kabul edilebilmesi için, Milli Savunma Bakanının şahsa ait kararı onaylanmamış olması şarttır.¹⁶ Bakan onayından sonra vazgeçmelerin kabul edilmesi 926 ve 1076 sayılı kanunlara göre mümkün değildir.

AYİM bir kararında, Davacının emeklilikten vazgeçtiğine dair Kıt'a Komutanlığına verdiği 1.4.1980 tarihli dilekçesinin, makûl ve hukuken himayeye mazhar bir süre içinde (ertesi gün) (2.4.1980 tarihinde) işlem şubesine ulaşmış ise de; emeklilik işlemi de aynı gün (2.4.1980) onaylandığından işlemini geri almayan davalı idarenin bu tutumu karşısında davasında haklılığı sübuta ermeyen davacının davasının reddine karar vermiştir.¹⁷

Bir başka kararında da; Emeklilik işlemi 6 Ağustos 1979 tarihli onayla kesinleşmek suretiyle kesbi kat'iyet etmiş olan davacının aynı tarihli (6 Ağustos 1979 tarihli) bir dilekçe ile emeklilik talebinden vazgeçerek Birlik K.lığına başvurması ve Birlik K.lığınca aynı gün saat 12.30 da mesajla durumun J.Gn.K.lığına intikal ettirilmesi davacı hakkındaki kesin işleme dönüşmüş olan emeklilik muamelesinin geri alınmasını gerektirmediğinden hukuki dayanaktan yoksun davanın reddine karar verilmiştir.¹⁸

Vazgeçmede; personel, ilk amirine yazılı olarak müracaat edecektir. Durum şahsın müracaat tarihi ile aynı günlü olan bir mesajla, vazgeçmesi K.K.K.lığı Personel Başkanlığına ulaştırılacak, Personel Başkanlığınca tarih-saat grubu tespit edilerek Emekli ve Arşiv Şube Müdürlüğüne bildirilecektir. Bakan, şahsa ait kararı imzalamamış ise, kararın vazgeçen personele ait bölümü kapatılacak ve vazgeçme belgesi (mesaj, dilekçe veya yazı v.b.) karar dosyasına konulacaktır. Karar imzalanmış ise yapılabilecek herhangi bir işlem olmayacaktır. Karar onaylanmış ise emeklilik tebligatı, onaylanmamış ise vazgeçmenin uygun görüldüğü bildirilecektir.

Emeklilik istem dilekçesi iki suret yazılacak, şartsız olacak, ilgisiz şeyler yazılmayacaktır. Personelin emekli olmak maksadıyla verdiği dilekçeler incelendikten sonra bağlı oldukları komutanlık kanalı ile en geç bir hafta içinde Kuvvet Komutanlığında olacak şekilde gönderilir.

¹⁶ Çelen, Orhan: tsk. Personel Kanunu, Ankara 2001, 3. Baskı, .

¹⁷ AYİM.2.D., 21.1.1981, E.80/405, K.81/23 (Lüleci-Özbakan: A.g.e., s.1532-169)

¹⁸ AYİM.2.D., 13.2.1980, E.79/182,K.80/42 (Lüleci-Özbakan: A.g.e., s.1532-160)

İstekle emeklilikte istenilen bilgi ve belgeler ve tebligat: ¹⁹ İlişğinin kesildiği tarih, en son hangi ayın maaşını aldığı, bulunduğu derece ve kademe, MSB. Terhis Yönergesi gereğince terhis işlemi yapılması, Hizmet Belgesi ve emeklilik kimlik kartının imza karşılığı verilmesi, Muvazafalık kimlik kartı ve kıt'a şahsi dosyasının gönderilmesi, OYAK'a ait son iki aylık kesenek cetvelinin gönderilmesi, Tebligatın evraka giriş tarihinin bildirilmesi ve Emekli olan personele verilen şilt'in K.K.Disiplin Moral Şubeden aldırılması.

Kuvvet Komutanlığınca ayrılma istemi veya ayırma kararı onaylanan personelin tebligatları birlik kayıtlarına girdiği tarihten itibaren (Personel izni, hava değışimli, istirahatli veya firar v.b. olsa dahi) en geç bir ay içinde personele tebliğ edilerek personelin ilişğisi kesilir. Tebligat emrinde istenen bilgi ve belgeler Kuvvet Komutanlığına gönderilir. Personelin ilişğinin kesildiği tarih ile en son maaş aldığı ay uyumlu olmalıdır.

Örnek; 10 Şubat 2020 tarihinde firar eden bir personelin tebligatı 25 Haziran 2020 tarihinde gönderilmiş ise bu personele en son Ocak 2020 ayı maaşı ödenmiş olmalı ve 10 Şubat 2020 tarihinden itibaren firarda olduğu belirtilmelidir. İstenen bilgi ve belgeler posta ile gönderilebileceği gibi emekli olan personele verilerek de gönderilebilir. Şahsi dosyanın personele verilmesinde sakınca görülen hallerde bilahare gönderileceği belirtilerek diğer evraklar verilebilir.

AYİM bir kararında, davacının istirahatli oluşu sebebiyle emeklilik işleminin tebliğ edilememiş olmasının, hizmet görmeyen davacıya maaş verilmesini gerektirmediğini; emekliye sevk edildiği tarih ile TSK ile ilişğinin kesildiği tarih arasında fuzulen ödenen maaşların geri alınmasında mevzuata aykırılığın bulunmadığına karar vermiştir.²⁰

AYİM bir başka kararında ise; emeklilik statüsünün onay tarihinden geçerli olduğu, tebligatın daha sonra yapılmış olmasının bu statüyü etkilemeyeceğine karar vermiştir.²¹

Subay ve astsubayların kendi isteğı ile emekliye ayrılımlarında, 1.10.2008 tarihinden sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinde yeni göreve başlayan bayanlar 58, erkekler

¹⁹ Çelen, Orhan: A.g.e.,

²⁰ AYİM.1.D., 28.5.1975, E.726, K.939

²¹ AYİM.1.D., 7.5.1985, E.122, K.102

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 15.01.2021 ANKARA

ise 60 yaşını doldurmuş olmaları ve en az 9000 gün primi olmaları şartıyla emekliliğe ayrılabilirlerdir. 1.10.2008 tarihinden sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinde yeni göreve başlayanlar için 5510 sayılı Kanunla getirilen yaş ve prim kuralının²² askeri personel yönünden genelde fiilen gerçekleşme olanağı yoktur. Zira, TSK. Personel Kanununun ve Emekli Sandığı Kanununun öngördüğü fiili hizmet zammı ilavesi, yaş haddi ya da kadrosuzluk, üst rütbeye terfi edememe vb. sebeplerle zorunlu emeklilik sebebiyle bu yaş sınırlarına ulaşmak mümkün değildir.

1.10.2008 tarihinden önce Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevde olanlar ise, 5434 sayılı TC. Emekli Sandığı K.nun emekliliğe ilişkin hükümlerine tabi olacaktır.

Bilindiği üzere, 5434 sayılı K.da, 6122 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle eski mevzuatta mevcut olan 55 yaş sınırı ve 30 yıl hizmet şartı konusunda yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. 55 yaş sınırı kaldırılmış keza 30 yıl hizmet şartı da 25 yıla indirilmiştir. Daha sonra, 1922 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile de, kadınların hizmet süreleri, erkeklerden 5 yıl daha az olmak üzere 20 yıl olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girdiği tarihte, 5434 sayılı Emekli Sandığı K.nun o günkü mevcut halini belirlemek gerekir. Zira, 1.10.2008 tarihinden önce TSK.da görevli olanların 5434 sayılı ESK. hükümlerine uygun olarak emeklilik hakları mevcuttur. Bilindiği üzere, 5434 SK. da değişiklik içeren 25.8.1999 tarih ve 4447 sayılı Kanun, yaş sınırlarının yeniden öngörüldüğü bir düzenleme getirmiştir. Buna göre kendi isteği ile emekli olabilmek için, hizmet süresine yönelik olarak kadın-erkek arasındaki ayrım kaldırılmış, her ikisi için de 25 fiili hizmet süresi ve kadın için 58, erkek için 60 yaş sınırı öngörülmüştür. Ayrıca, 5434 sayılı K.na 4447 sayılı Kanun ile eklenen geçici 205. madde ile de, emeklilik hizmet sürelerini doldurma durumlarına göre kademeli bir geçiş getirilmiştir. Bununla birlikte bu kanuni düzenleme ile kademeli geçişe ilişkin olarak getirilen yaş hadleri; Anayasa mahkemesi tarafından, yasa çıktığında sigortalı olanların emekliliğine getiren kademeli geçişi ``adil, makul ve ölçülü`` bulunmayarak iptal edilmiştir. Kararda şu hususlara işaret edilmiştir:

²² Kadınlar için 58, erkekler ise 60 yaşını doldurmuş olmaları ve en az 9000 gün primi ödenmiş olması kuralı

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 15.01.2021 ANKARA

“..Yaşlılık, gerçekleşmesi yönünden diğer sosyal risklerden ayrı özelliğe sahiptir. Yasalarda emeklilik yaşının kesin olması nedeniyle sigortalı yarınını bu güvenlik içinde planlamaktadır. Sosyal devlet sosyal adaletin, refahın ve güvenliğini gerçekleştirmesini sağlayan devlettir. Sosyal güvenlik kuruluşları çalışanların geleceğine ilişkin güvenini sağlamak durumundadır. Bu sağlanamadığı takdirde sosyal güvenlik kavramından da bahsedilemez. Bu nedenle sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişikliklerin hukuk devletinde olması gereken hukuk güvenliğini zedelemeyecek biçimde adil, makul ve ölçülü olması zorunludur.”

Any.Mah. Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten sonra işe başlayan kadınlar için 58, erkekler için de 60 yaşında emekli olma düzenlemelerini ise Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. (Bkz. Any.Mah., 23.11.2001, E.1999/42, K.2001/41)

Bu iptal kararından sonra geçici 205 inci maddede 23.5.2002 günlü 4759 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler ile, kadın ve erkekler için yeniden kademeli bir geçiş süresi öngörülmüştür.²³

Buna göre halihazırda 1.10.2008 tarihinden önce mesleğe girmiş olan askeri personele 5434 SK.nun bu Geçici 205. maddesi hükümleri uygulanacaktır. 23.5.2002 günlü ve 4759 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihte görevde olan askeri personel, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun geçici 205. maddesine göre kademeli bir şekilde öngörülen yaşlarda isteğe bağlı emekliliğe ayrılabilirler.^{24 25} Ancak bu durumda dahi, Kanunda belirtilen yükümlülük sürelerini tamamlamaları zorunludur.

²³ Arısoyhukuk.net; A.g.e.,

²⁴ Geçici madde 205' hükmüne göre:

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

Kadın iştirakçilerden 20, erkek iştirakçilerden 25 fiili hizmet yılını dolduranların istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır.

a) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya 2 yıldan az kalan iştirakçilerden kadın ise 38, erkek ise 43 yaşını,

23.5.2002 tarihinde;

b) Emeklilik hizmet sürelerini dolduranlar ile doldurmaya; 2 tam yıl veya daha az kalan iştirakçilerden kadın ise 40, erkek ise 44 yaşını,

c) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 2 tam yıldan fazla, 3 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 41, 2 tam yıldan fazla, 3 yıl 6 ay veya daha az kalan erkek iştirakçiler 45 yaşını,

d) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 3 tam yıldan fazla, 4 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 42, 3 yıl 6 aydan fazla, 5 tam yıl veya daha az kalan erkek iştirakçiler 46 yaşını,

e) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 4 tam yıldan fazla, 5 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 43, 5 yıldan fazla, 6 yıl 6 ay veya daha az kalan erkek iştirakçiler 47 yaşını,

f) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 5 tam yıldan fazla, 6 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 44, 6 yıl 6 aydan fazla, 8 tam yıl veya daha az kalan erkek iştirakçiler 48 yaşını,

Hazırlayan: Avukat Orhan ÇELEN- 15.01.2021 ANKARA

AYİM. bir kararında; 25 fiili hizmet yılını tamamlayan, ancak yaş sınırını doldurmadığı için "müstafi" statüsüne alınan davacının, Türk Silahlı Kuvvetleri emekli statüsünü kazandığını bu sebeple, kendisi ile bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerine emeklisubay/astsubay kimlik kartı ve sağlık muayene fişi; kendisine de silah ruhsatının verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.²⁶

Yükümlülük süresi: Bununla birlikte, TSK.Per.K.nun 8/2 maddesi; subay ve astsubayların bu kanunda belirtilen yükümlülük sürelerini tamamlamadıkça emekliliklerini isteyemeyeceklerini amirdir. TSK.Per.K.nun "Subay ve astsubayların yükümlülüğü" başlıklı 112 inci maddenin 1. fıkrasında, muvazzaf subay ve astsubayların, subay ve astsubay nasbedildikleri tarihten itibaren fiilen onbeş yıl hizmet

g) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 6 tam yıldan fazla, 7 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 45, 8 yıldan fazla, 9 yıl 6 ay veya daha az kalan erkek iştirakçiler 49 yaşını,

h) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 7 tam yıldan fazla, 8 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 46, 9 yıl 6 aydan fazla, 11 tam yıl veya daha az kalan erkek iştirakçiler 50 yaşını,

i) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 8 tam yıldan fazla, 9 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 47, 11 yıldan fazla, 12 yıl 6 ay veya daha az kalan erkek iştirakçiler 51 yaşını,

j) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 9 tam yıldan fazla, 10 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 48, 12 yıl 6 aydan fazla, 14 tam yıl veya daha az kalan erkek iştirakçiler 52 yaşını,

k) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 10 tam yıldan fazla, 11 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 49, 14 yıldan fazla, 15 yıl 6 ay veya daha az kalan erkek iştirakçiler 53 yaşını,

l) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 11 tam yıldan fazla, 12 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 50, 15 yıl 6 aydan fazla, 17 tam yıl veya daha az kalan erkek iştirakçiler 54 yaşını,

m) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 12 tam yıldan fazla, 13 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 51, 17 yıldan fazla, 18 yıl 6 ay veya daha az kalan erkek iştirakçiler 55 yaşını,

n) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 13 tam yıldan fazla, 14 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 52, 18 yıl 6 aydan fazla, 20 tam yıl veya daha az kalan erkek iştirakçiler 56 yaşını,

o) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 14 tam yıldan fazla, 15 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 53, 20 yıldan fazla, 21 yıl 6 ay veya daha az kalan erkek iştirakçiler 57 yaşını,

p) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 15 tam yıldan fazla, 16 tam yıl veya daha az kalan kadın iştirakçiler 54, 21 yıl 6 aydan fazla, 22 tam yıl kalan erkek iştirakçiler 58 yaşını,

r) Emeklilik hizmet sürelerini doldurmaya; 16 tam yıldan fazla, 17 tam yıl kalan kadın iştirakçiler 55 yaşını,

Doldurmaları ve kadın iştirakçinin 20, erkek iştirakçinin 25 fiilî hizmet süresini tamamlamaları halinde istekleri üzerine emekli aylığı bağlanır.

39 uncu maddenin (c) ve (f) fıkraları kapsamına girenlere 25 fiilî hizmet yılını ve yukarıdaki yaşları doldurmaları halinde emekli aylığı bağlanır.

32 inci madde gereğince fiilî hizmet sürelerine zam yapılanların bu maddede belirtilen yaş hadlerinden, hizmetlerine eklenen fiilî hizmet süresi zammı kadar indirim yapılır.

²⁵ Arsoyhukuk.net; A.g.e.,

²⁶ AYİM.1.D., 26.12.1989, 89/571-570, E-K.

etmedikçe istifa edemeyecekleri öngörülmüştür.²⁷ 112. maddenin 2. fıkrası ise, astsubaylıktan subay olanlar hakkında bu yükümlülük süresinin, astsubay çavuşluğa nasıp tarihinden itibaren hesap edileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla, subay astsubayların emeklilik istemlerinde yükümlülük sürelerini tamamlamış olmaları şartı göz ardı edilmemelidir.

AYİM bir kararında; emeklilik süresi dolmuş olsa dahi, yükümlülük ikmal edilmeden Silahlı Kuvvetlerden ayrılmanın mümkün olmadığına işaret etmiştir.²⁸ Bir başka kararında da, hizmet yükümlülüğü ile ilgili 926 sayılı Kanunun 112 nci maddesinin Anayasa'ya aykırı bulmamıştır.²⁹

Fiili hizmet zammı:

Subay ve astsubayların (ayrıca yedek subay, yedek astsubay, uzman erbaşlar ve sözleşmeli erbaş ve erler) prim ödeme gün sayılarına, bu işyerlerinde ve işlerde geçen çalışma sürelerinin her 360 günü için 90 işgünü fiilî hizmet süresi zammı olarak eklenir. 360 günden eksik süreler için fiilî hizmet süresi zammı, 360 gün için eklenen fiilî hizmet süresi ile orantılı olarak belirlenir... Fiili hizmet süresi zammından yararlandırılacakları dönem içinde kalan; yıllık ücretli izin, sıhhi izin, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri ile eğitim, kurs, iş öncesi ve sonrası hazırlık sürelerinde fiilen çalışma ve söz konusu işlerin risklerine maruz kalma şartı aranmaz(5510 SK. 40/1).

Bu şekilde hesaplanan fiilî hizmet süresi zammı, yukarıda sayılan askeri personel için beş yılı geçmemek üzere prim ödeme gün sayısına eklenir. Bu sürelerin, üç yılı geçmemek üzere; .. yarısı emeklilik yaş hadlerinden indirilir.(5510 SK. md. 40/3)

²⁷ 22/5/2012 tarihli ve 6318 sayılı Kanunun 47 nci maddesi ile bu fıkarda yer alan "15 yıl" ibaresi "10 yıl" şeklinde değiştirilmiştir.

²⁸ AYİM.2.D., 3.4.1974, E.73/245, K.392; 9.4.1974, E.724, K.404

²⁹ AYİM.2.D., 15.5.1985, E.102, K.87

Burada belirtilen yaş haddi indiriminden yararlanabilmek için ölüm ve malûliyet halleri ..hariç en az 3600 gün belirtilen işyeri ve işlerde çalışmış olmaları şarttır(5510 SK. md. 40/4).

AYİM. bir kararında; astsubay sınıf okullarında geçen başarılı eğitim ve öğrenim süresinin emeklilik fiili hizmet süresinden sayılacağını, bunun memuriyet kıdemine dahil hizmet süresinden sayılmayacağını hükme bağlamıştır.³⁰

BİRİNCİ BÖLÜM SONU

³⁰ AYİM.1.D., 13.11.1979, E.1855, K.1548